

DE EIKENPROCESSIERUPS EN JOUW WERK

ZO VOORKOM JE JEUK EN ANDERE KLACHTEN!

De eikenprocessierups komt steeds meer voor in heel Nederland. De brandharen van de rups zorgen voor vervelende klachten zoals hevige jeuk en irritatie aan je huid en ogen. Deze folder geeft praktische informatie voor iedereen die in het groen werkt en te maken kan krijgen met deze rups: akkerbouwers, boomverzorgers, hoveniers en groenvoorzieners, loonwerkers en werkenden in bos en natuur en open teelten. Daarnaast lees je in deze folder wanneer je beter een professionele bestrijder kunt inschakelen.

Voor professionele bestrijders en professioneel beheer verwijzen wij naar de Leidraad Beheersing Eikenprocessierups (update 2019) op processierups.nu. Voor specifieke situaties verwijzen wij naar de [arbocatalogus](http://arbocatalogus.nl).

WAT IS HET PROBLEEM MET DE EIKENPROCESSIERUPS?

- De brandharen die vanaf het derde (larvale) stadium de overlast geven zijn met het blote oog niet te zien.
- Eén rups kan wel 700.000 brandharen hebben die makkelijk in je huid, ogen en luchtwegen kunnen dringen.
- De brandharen bevatten een giftig eiwit waarop ons lichaam bij contact heftig kan reageren.
- Niet alleen nieuwe nesten (vanaf half mei tot eind september) maar ook oude nesten geven overlast; haren blijven wel vijf tot zeven jaar actief.
- De haren verspreiden zich makkelijk; je kunt ook klachten krijgen als je geen rupsennest ziet of aanraakt.

HOE VERSPREIDEN DE BRANDHAREN ZICH?

- door de wind (tot wel 100 meter)
- door langsrijdend verkeer
- tijdens het wegbranden of wegzuigen van de rupsen
- bij snoeien van groen
- via kleding waar de brandharen aan kleven

WAAR LEEFT DE EIKENPROCESSIERUPS?

Hij komt voor op eikenbomen (vooral de zomereik). Bij grote plaagdruk raken ook Amerikaanse eikensoorten aangetast, zoals de Amerikaanse eik en de moeraseik. Bij kaalvraat stapt hij over op alles wat in de directe omgeving groeit.

HOE HERKEN IK DE EIKENPROCESSIERUPS?

De rupsen zijn ruim 3 centimeter lang en hebben een grijsgraauwe kleur. De nesten zitten het meest onder de oksels van takken maar ook op de stam en stamvoet op de grond. De rupsen verplaatsen zich vanuit de nesten in een sliert – in processie – op zoek naar voedsel, de eikenblaadjes.

Grondnest van de eikenprocessierups. Foto: Silvia Hellingman

WAT ZIJN DE GEZONDHEIDSKLACHTEN?

De brandharen geven na contact klachten die veel lijken op een allergische reactie. De klachten verschillen per persoon. Heel soms kan iemand zelfs bewusteloos raken als gevolg van een levensbedreigende reactie. Hoe vaker je in contact komt met de brandharen, hoe sterker je lichaam hierop kan reageren. De meest voorkomende klachten zijn:

HUID

- Branderige pijn/irritatie
- Jeuk
- Bultjes of blaasjes
- Rode huid/vlekken
- Infecties (vooral na krabben)

OGEN

- Branderige pijn
- Irritatie
- Roodheid
- Zwellingen oogleden
- Ontstekingen

NEUS-, KEEL- EN LUCHTWEGEN

- Loopneus
- Kriebel/irritatie in de keel
- Hoesten
- Moeilijk slikken
- Kortademigheid

Foto: André Effting

WAT KAN IK ZELF DOEN OM KLACHTEN TE VOORKOMEN?

- Check voordat je begint met werken of er nesten zijn.
- Stel het werk uit totdat de nesten en haren zijn verwijderd door een professioneel bedrijf.
- Ben je gevoelig voor de brandharen? Vermijd werk rondom aangetaste bomen.
- Maak altijd een afweging of je het werk veilig kunt uitvoeren. Overleg met je leidinggevende. Houd daarbij de lengte van de boom aan als veilige afstand.
- Let op de windrichting zodat de brandharen niet naar je toewaaien.
- Parkeer je auto niet in de buurt van aangetaste bomen.
- Gebruik zo min mogelijk de ventilator van je auto en houd de ramen dicht.
- Neem schoon spoelwater mee.

WELKE BESCHERMENDE MAATREGELEN KAN IK VERDER NOG NEMEN?

- Draag een wegwerpoverall (eventueel met capuchon) en wegwerphandschoenen.
- Draag een veiligheidsbril.
- Gebruik een mondkapje met P3 filter.
- Doe de beschermende kleding direct na gebruik in een plastic zak. Knoop de zak dicht en gooi deze weg in de container.
- Kijk voor meer informatie in de [arbocatalogus](#) van jouw sector.

ADVIES VOOR VERSCHILLENDE WERKZAAMHEDEN

Werken met bomen, takken en blad

- Check bij alle werkzaamheden (snoeien, vellen, kappen, versnipperen, bladruimen) op aanwezigheid van rupsen en nesten.
- Voer in de bladperiode geen snoei- of velwerkzaamheden uit in bomen waar nesten in zitten.
- Bomen kappen: laat dit door een professional doen waarbij de boom altijd vrij van nesten moet zijn.
- Bij bladruimen: kom niet in contact met blad van aangetaste bomen. Werk hierbij zoveel mogelijk machinaal en zonder bladblazer.
- Let bij snoeien extra op bij klimop, hierin kunnen nog oude nesten zitten.

Maaien van bermen, gazons en gras

- Brandharen kunnen op gazons, gras, akkers, hooi en kuilvoer terechtkomen, waar ze lang kunnen overleven. Als rupsen en nesten in de maaimachine terechtkomen, is de kans groot dat haren verspreid worden.
- Check altijd of er aangetaste bomen in jouw directe werkomgeving staan. Hanteer een veilige afstand van minimaal 20 meter van de stam. Uit de praktijk is gebleken dat brandharen zich vanuit nesten door verwaaiing over grote afstand kunnen verplaatsen (50 tot 100 meter is geen uitzondering).

Onze tips als je gaat maaien:

- Zijn er nesten in de boom? Maai op deze plaatsen niet of maai met een machine met cabine. Of alleen als het gras nat is.
- Liggen er nesten op de grond? Maai het hele seizoen niet meer binnen de gehele kroonprojectie van de boom.
- Let op met de bosmaaier, maai niet rondom eiken waar nesten laag aan de stam zitten. Kapot gemaaide grondnesten verspreiden brandharen.
- Spuit machines na het maaien helemaal schoon voor deze de werkplaats in gaan.

HEB JE TOCH BRANDHAREN OP JE LICHAAM OF KLEDING GEKREGEN?

- Krab of wrijf niet bij jeuk.
- Spoel bij klachten huid en ogen met veel lauw water.
- Spoel kleding en schoenen zoveel mogelijk af en wissel daarna van kleding (neem extra werkkleding mee).
- Verwijder brandharen op de huid met breed stevig plakband (meerdere keren strippen).
- Was kleding op 60 graden met een dubbele dosis wasmiddel.
- Houd besmette kleding na het wassen apart en als er huidreactie optreedt bij het dragen, gooi deze weg.
- Ga direct naar je huisarts bij aanhoudende irritatie van huid, ogen en/of luchtwegen.

WANNEER GA IK NAAR DE HUISARTS?

Meestal verdwijnen de klachten binnen een paar dagen tot weken vanzelf. Bij hevige jeuk kunnen anti-jeuk middelen helpen: mentholpoeder, een crème met menthol of gel met aloë vera. Neem direct contact op met je huisarts bij:

- ernstige huidklachten, die niet afnemen
- steeds dikker wordende lippen, tong of oogleden
- benauwdheid en kortademigheid
- oogklachten waarbij spoelen niet helpt

Bij een dreigende allergische shock bel 112!

MEER INFORMATIE

Algemeen

Meer dan 100 meest gestelde vragen. Kennisplatform Processierups: [processierups.nu](#)

Beheer en bestrijding

Leidraad Beheersing Eikenprocessierups (update september 2019): [processierups.nu](#)

Gezondheid

- RIVM: [rivm.nl](#)
- Kennisplatform Processierups: [processierups.nu](#)
- De regionale GGD'en: [rupsen.info](#)
- Informatie over klachten en behandeling door artsen: [thuisarts.nl](#)

Opslag, transport en verwerking

Informatie over opslag, transport en verwerking van eikenprocessierupsen afval: Protocol 2019 op [processierups.nu](#)

Stigas

Stationsweg 1 | 3445 AA Woerden | 085 – 0440700, optie 1 | info@stigas.nl | www.stigas.nl